

NASZE ŻYCIE W LICZBACH

le rewelacyjnych wiadomości, pozwalających stwierdzić, jakie prawa rządzą rozwojem społeczeństwa naszego miasta, a pośrednio — całego kraju. Jest w tej pracy wiele materiału dla dociekliwych naukowców, ale jest również wiele informacji zrozumiałych i zapewne ciekawych dla laika. Na początek wybieramy sprawę „nastolatek”, czyli — w języku statystyki — kobiet w wieku lat 19 i mniej.

„NASTOLATKI” A MAŁŻENSTWO

Mimo wzrostu liczby ludności miasta, liczba zawieranych małżeństw stale się zmniejsza, mniej więcej o 250 z roku na rok. Jednak najmłodsze kobiety nie poddają się tej regule, wśród kandydatek na żony jest ich proporcjonalnie coraz więcej. Doszło już do tego, że częściej niż co piąta kobieta, stająca na ślubnym kobiercu nie ma jeszcze ukończonych 19 lat.

publikowana ostatnio przez Miejski Urząd Statystyczny praca pt. „Ruch naturalny ludności m. Łodzi w latach 1948—1961” przynosi wie-

Zanim zastanowimy się, czy to dobrze, czy źle, spróbujmy zrozumieć dlaczego tak się dzieje. W całym cywilizowanym świecie dominuje obecnie tendencja coraz wcześniejszego „wchodzenia w życie” młodzieży. Twierdzi się, że m. in. w związku z dobrym odżywianiem i troskliwą opieką lekarską, ludzie wcześniej dojrzejają.

U nas zasadniczą rolę odgrywa bodaj jeszcze jedna przyczyna. Dziejście „nastolatek” to roczniki wojenne i powojenne. W ich życiu nie było wielkich kataklizmów, ich rodzice przez kilkanaście powojennych lat budowali rodzinną „bazę materiałną” dla następnego pokolenia. Pośrednio takiego zaplecza ułatwia i przyspiesza — jak można przypuszczać — decyzję zawarcia małżeństwa.

„Nastolatkom” jednak śpieszy nie tylko do małżeństwa, śpieszą im także do własnych dzieci.

ka (urodziło się także z kobiet w tym wieku 288 dzieci pozamałżeńskich, ale to osobna kwestia).

Czy dziewiętnastoletnia kobieta może być dobrą żoną i matką? Oczywiście, może. Ale w praktyce, przy braku doświadczenia życiowego, należy to raczej do wyjątków.

Cywilizacja — jak nam się wydaje — z jednej strony przyspiesza proces dojrzałości fizycznej, z drugiej strony opóźnia proces dojrzałości „życiowej”. Długi okres nauki, ciepłarniane warunki domowe — to wszystko nie sprzyja wyrobieniu samodzielności.

Jak rozwikłać ten paradoks? Wydaje się, że zamiast pozostawiać żywioł samemu sobie, korzystniejsze będzie jednak działanie poprzez wbrew „prawom natury”, to znaczy podwyższenie granicy wieku małżeństwa, o czym mówiło się przy okazji dyskusji nad projektem kodeksu rodzinnego. Być może, zwiększy się wówczas nieznacznie liczba urodzeń pozamałżeńskich (co w naszym, konserwatywnym jeszcze pod względem obyczajowym społeczeństwie nie jest sytuacją godną zazdrości), jednak zapobiegnie się wielu tragediom małżeńskim, cierpieniom dzieci „niechcianych”, którym niedoświadczeni rodzice nie potrafili zapewnić należytej opieki.

J. BRYŚ

W ROLI MATEK

Na przestrzeni siedmiu lat (1954—60) blisko 570 matek nie mających jeszcze 19 lat, rodziło już drugie z kolei dziecko, a 38 — trzecie z kolei.

Najmłodsze matki proporcjonalnie rodzą coraz więcej dzieci. W roku 1952 powiły one 942 noworodki, co nie stanowiło nawet 6 procent wszystkich urodzonych w tym roku. W osiem lat później ich potomstwo w liczbie 863 dało już 8,8 procent wszystkich urodzeń.

W roku 1958 na każdy tysiąc kobiet w wieku 15—19 lat rodziło 46, czyli prawie 5 procent. Zresztą i następna grupa, kobiety w wieku lat 20—24, jest coraz bardziej płodna. W roku 1950 na każdy tysiąc kobiet w tej grupie rodziło 158, zaś w 1958 — już 170.

Widać więc wyraźnie, że przyrost naturalny nie maleje „automatycznie”. Spadek przyrostu jest wypadkową między malejącą aktywnością kobiet starszych (od 25 roku życia w górę), a wzrastającą — młodszych.

SKUTKI

W ciągu trzech lat 1957—59 wyszły za mąż dokładnie 4.004 „nastolatki”. W latach 1958—60 urodziły one 2.329 dzieci, zatem częściej niż co druga po roku małżeństwa została mat-

jednak należy, że w ramach opieki społecznej znaczna liczba rodzin mało zarabiających — około 140 tys. w całym kraju — otrzymuje z kasy państwa dodatki socjalne na komorne. Maksymalny dodatek wynosi 1.200 kr rocznie.

W związku z dodatkami komornymi warto odnotować paradoksalne zjawisko: jeśli mieszkanie staje się zbyt zagrożone, tzn. jeśli liczba lokatorów przewyższa stosunek 2 osoby na pokój, dodatek zostaje cofnięty. Dlaczego tak się dzie-

noracie. Zaległości z lat wojennych, kiedy niemal się nie budowało z braku rąk roboczych i materiałów budowlanych, zbyt szeptanie budownictwo w latach powojennych, również z powodu braku siły roboczej i polityki reglamentowania budownictwa mieszkaniowego, gwałtowne tempo emigracji ludności wiejskiej do miast itp. Faktem jest, że np. w 1962 r. oddano w Sztokholmie do użytku zaledwie nieco ponad 4 tys. mieszkań, a w poprzednich latach znacznie mniej. Dopiero od 1963 r. zamierza się wielokrotnie roczne kwoty budowlane. Mimo ambitnych planów, władze kwaterek patrzą w przyszłość dość pesymistycznie. Aby sprostać zapotrzebowaniu — powiadają — należałoby przez najbliższych pięć lat budować w stolicy co najmniej po 20 tys. mieszkań. Jest to na razie zadanie nieosiągalne. Przeciwnie równoległe z budownictwem mieszkaniowym rozwija się z ogromną dynamiką budownictwo przemysłowe i socjalne.

Problem mieszkaniowy w Szwecji, kraju o najwyższej w Europie stopie życiowej, jest tak samo twardym orzechem jak u nas i w wielu innych krajach. Ale nowe, jasne i dobrze wyposażone mieszkania, to przecież zagadnienie wysoce społeczne, to jedna z wykładni stosunku państwa do obywatela. Na polskim przykładzie widzimy, że można zredukować, niekiedy nawet w szybkim tempie, wielkie dysproporcje między podażą mieszkań a popytem na nie. W Szwecji istnieją wszelkie niezbędne ku temu warunki. Wszystko zależy tam, jak i u nas, od akumulacji środków społecznych. I właśnie od sposobu rozwiązania przez Szwecję problemu akumulacji zależy, czy w „bostadsförmedling” krzywa statystyki poszukujących mieszkań będzie wzrastała, czy pójdzie w dół. Na razie — wzrasta...

Podziwianie „na kredyt” — to rzecz ryzykowna.

WITOLD NOWICKI

Gdy umilkną sygnały zmysłów

Wielokrotnie stawiano sobie pytanie jak zareaguje człowiek na całkowite odizolowanie od świata zewnętrznego, na „wygaszenie” wszystkich bodźców działających na nasze zmysły. Pytanie to nabierało, w erze zbliżających się podróży kosmicznych, coraz większego znaczenia. Dotychczas wszystkie odpowiedzi miały charakter mniej lub bardziej spekulacyjny. Ale teraz wpłynęło do Angielskiej Akademii Nauk sprawozdanie grupy badaczy ze szpitala Lancaster Moor na temat eksperymentów przeprowadzonych przez nich na ochotnikach, którzy zgodzili się na czasową izolację od świata zewnętrznego.

Ochotników umieszczono (pojedynczo) w dwukrotnie większej komorze (o bokach około 3 m na 3 m i wysokości 2,5 m) zawieszono na linach nylonowych na najwyższym piętrze wysokiego budynku dla maksymalnego zmniejszenia przewodniczącego dźwięków przez elementy budynku. Mieszkańcom komory nosił ściśle przylegające nieprzeziwne okulary, różdżaj nogi, które nie pozwalały mu nic widzieć. Jego ramiona i dłonie pokryto „futerałami” podobnymi futerem, ponadto na rękach nosił bawełniane rękawiczki. W ten sposób udało się wyłączyć zmysł dotyku. Na nogach grube wełniane skarpetki izolowały go od podłogi.

Stworzono więc w ten sposób warunki możliwie najlepszej izolacji człowieka od świata zewnętrznego. Badacze mogli przy tym każdej chwili, zależnie od stanu badanych, przerwać eksperyment.

W komorze zamieszkało kolejno 27 ochotników. Najmniej wytrzymały z nich został z niej wypuszczony już po 5 godzinach.

Jednym z nieoczekiwanych wyników eksperymentu było stwierdzenie, że kobiety znośły izolację znacznie lepiej niż mężczyźni. Rekordzistką — 92 godz. — była właśnie kobieta.

Izolacja, wygaszenie sygnałów zmysłowych wywołały u wszystkich bez wyjątku mniejsze lub większe zaburzenia nerwowe. Przede wszystkim zaburzenia zdolności do koncentracji myśli. Towarzyszyły temu uczucie strachu a nawet ataki paniki. Ta właśnie panika była powodem, dla którego przerwano doświadczenie.

U wszystkich badanych stwierdzono zaburzenia w poczuciu czasu. U niektórych z nich wystąpiły zaburzenia w odczuwaniu własnego ciała. Wydawało się im, że głowa, ręce czy nogi są znacznie większe lub mniejsze niż normalnie, że oderwały się od tułowia. Wielu spało początkowo znacznie więcej niż normalnie. Sen łączył się u nich z koszmarami. Apetyt u wszystkich stopniowo się zmniejszał.

Doświadczenie to wskazuje, że stałe bombardowanie naszych zmysłów bodźcami z zewnątrz, a poprzez zmysły naszego mózgu, konieczne jest dla zachowania świadomości. Bez tego człowiek przestaje sobie zdawać sprawę ze swego stosunku do otoczenia, do własnego ciała, traci umiejętność myślenia, inteligentnego zachowania się.

Diamenty na dnie morza

Przed odkryciem złóż diamentowych w Jakucji na Syberii, najbogatsze ze znanych na świecie złóż, znajdowały się w Afryce Południowej. Na skutek długoletniej, intensywnej eksploatacji, dotychczasowe kopalnie zaczynają się z wolna wyczerpywać — przystąpiło więc w Afryce do poszukiwań diamentów na dnie morza.

W odległości 800 km na północ od ujścia rzeki Oranii udało się stwierdzić na dnie morskim bogate złoża diamentów. W czasie próby drogą wydobyla z dna 4,5 tony urobku, po przemyśleniu uzyskano 45 cennych kamieni ważących razem 9 karatów.

Podziw na kredyt

je — dowiemy się z następującego zestawienia: W chwili obecnej na 330 tys. mieszkań w stolicy — 133 tysiące — to mieszkania jedno- i dwuizbowe, a 100 tys. — trzyizbowe, 65 tys. — czterozbowe. Tak więc olbrzymia większość sztokholmskich mieszkań jest mała, ciasna. Państwo postanowiło zważyć zagrożenie i w swej polityce socjalnej dąży do udostępnienia obywatelom wygodnych, przestronnych mieszkań. Tymi właśnie względami należy tłumaczyć, że spośród 4.124 mieszkań wykończonych w 1961 roku, zaledwie 171 było jedno- i dwuizbowych, a prawie połowa — czterozbowych.

Przyczyną dotkliwego głodu mieszkaniowego w stolicy Szwecji są róż-

